

نمود اندیشه های تشیع در اشعار ناصر خسرو

مولفان:

سید صالح رسولی

ملیحه طاهری

۱۳۹۳

سرشناسه	: رسولی - سید صالح، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: نمود اندیشه‌های تشیع در اشعار ناصر خسرو/مولفان سید صالح رسولی ، ملیحه طاهری.
مشخصات نشر	: تهران: سید صالح رسولی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.
شابک	: 978-600-04-0336-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه .
موضوع	: ناصر خسرو، ۳۹۲ - ۴۸۱ق. -- نقد و تفسیر
موضوع	: ناصر خسرو، ۳۹۲ - ۴۸۱ق. -- معلومات -- شیعه
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۵ق. -- تاریخ و نقد
شناسه ورود	: طاهری، ملیحه، ۱۳۵۹ -
رده بندی کتب	: ۱۳۹۳ ۸۵۵/۴۷۷۵PIR
رده بندی دهی	: ۱/۳۲۴۸
شماره کتابشناسی	: ۳۳۴۷۴۸۶

نام کتاب : نمود اندیشه های تشیع در اشعار ناصر خسرو
مولفان: سید صالح رسولی - ملیحه طاهری

ناشر : مولف

لیتوگرافی و چاپ : گلستان

نوبت چاپ : اول - 1393

تیراژ : 1000 نسخه

شابک : 978-600-04-0336-2

قیمت : 10000 تومان

سیاسگزاری

پس از مدتی، سپاس پروردگار متعال، تقدیم و سپاس خاضعانه خویش را از:

خانواده ریزم

و کلیه کسانی که به نحوی در پیشبرد این کتاب مؤثر بوده اند اعلام می نمایم.

www.ketab.ir

تقديم :

به روح ملکوتی مادر عزیزه که تکیه گاه همه ی
لذات زندگی من بود. همسر که با بردباری تمام، آرامش
خاطر مرا فراهم کرد و فرزندان عزیزه امیرمسین و امیررضا
که تمام آرزوهای مرا در وجودشان می جویم.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۱۲	مقدمه
۱۴	بیان مسئله
۱۷	اهداف تحقیق
۱۷	سئوالات تحقیق
۱۷	فرضیه تحقیق

فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق

۲۰	مقدمه
۲۰	ادبیات تحقیق
۲۰	تعریف اصطلاحات
۲۰	شیعه
۲۲	عصمت
۲۳	رجعت
۲۵	حجت های معتبر شیعه
۲۶	رافضی
۲۷	خلفای فاطمی مصر
۲۸	فرقه های شیعه
۲۹	فرقه اسماعیلیه
۳۴	شرح حال سبک ادبی و آثار ناصر خسرو
۳۶	سبک ادبی ناصر خسرو
۳۸	آثار ناصر خسرو
۴۲	عقاید و ویژگی های ناصر خسرو
۴۳	ناصر خسرو در دیوان حکومتی
۴۴	جلال و عزت ناصر خسرو نزد درباریان

۴۵	مقام شاعری و دبیری ناصر خسرو در ایام خدمات دیوانی
۴۷	سفرهای ناصر خسرو پیش از تحول فکری
۴۷	مذهب ناصر خسرو پیش از تحول روحی
۴۸	احوال پیش از تحول ناصر از زبان خودش
۵۰	علل و نوع تحول فکری ناصر خسرو
۵۰	خواب معروف ناصر خسرو
۵۲	رویه حقیقت جو و کنجکاو ناصر خسرو
۵۶	تقلید گریز ناصر خسرو
۵۷	و سیمین سیاسی - اجتماعی عصر ناصر خسرو و تأثیر آن در تحول فکری
۵۸	محمود غزنوی و سیاست نهی او
۶۱	مسعود غزنوی
۶۲	سیاست سلجوقیان
۶۳	برداشت ناصر خسرو از سیاست سلجوقیان
۶۴	خلاصه ای از عمده ترین دلایل تحول فکری ناصر خسرو
۶۴	برجسته ترین دلایل تغییر مسلک از سنی به شیعی
۶۶	پیامدهای تحول ناصر خسرو
۶۸	پیشینه تحقیق
۶۸	مختصری از تحقیقات انجام شده پیرامون ناصر خسرو قیامانی
	فصل سوم: روش تحقیق
۷۴	روش تحقیق
۷۴	تعریف جامعه ی مورد بررسی
۷۵	روش و ابزار گردآوری تحقیق
۷۵	قلمرو تحقیق
۷۶	شیوه تجزیه و تحلیل داده ها
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
	بخش اول: جایگاه امامان تشیع در اشعار ناصر خسرو
۷۸	مقدمه

۷۹	ناصر خسرو و امامان تشیع
۸۴	امام علی (ع)
۸۵	دفاع از جانشینی امام علی (ع)
۸۶	طریق حق پیمودن مذهب شیعه
۸۶	واقعه غدیر خم
۸۹	روایی واقعه غدیر و برداشت متفاوت از آن
۹۱	علی (ع) صاحب سر یزدان
۹۱	علی (ع) در شهر علم پیامبر (ص)
۹۶	علی (ع) سید سادات دو عالم
۹۷	علی (ع) مؤمنان و معجزات
۹۹	علی (ع) بر جان نثاران ستم‌خوار طوفان
۱۰۰	علی (ع) و ناصیان
۱۰۲	علی (ع) میراث دار رسول (ص)
۱۰۵	علی (ع) و لبلة البراش
۱۰۷	علی (ع) قسمت کننده بهشت و جهنم
۱۰۹	علی (ع) و ذوالفقار
۱۱۰	علی (ع) و غزوه خیبر
۱۱۴	علی (ع) شیر عرین حضرت محمد (ص)
۱۱۵	علی (ع) صاحب علم تأویل
۱۱۹	علی (ع) ساقی کوثر
۱۲۱	حضرت فاطمه زهرا (س)
۱۲۱	مقدمه
۱۲۱	حضرت فاطمه زهرا (س) و آیه تطهیر
۱۲۲	حضرت فاطمه زهرا (س) و خلفای فاطمی مصر
۱۲۴	حضرت فاطمه زهرا (س) و آل رسول الله
۱۲۵	حضرت فاطمه زهرا (س) و ظلم در حق او
۱۲۶	حضرت فاطمه زهرا (س) و فدک
۱۲۸	حضرت فاطمه زهرا (س) و روز قیامت

۱۳۰	امام حسن (ع) و امام حسین (ع)
۱۳۰	امام حسن (ع) و امام حسین (ع) با نام شبر و شبیر
۱۳۲	امام حسن (ع) و امام حسین (ع) یادگار رسول خدا
۱۳۳	امام حسن (ع) و امام حسین (ع) سرور جوانان بهشت
۱۳۴	امام حسن (ع) و امام حسین (ع) دو امام برتر
۱۳۴	قاتلین امام حسین (ع) و روز قیامت
۱۳۵	در بهشت قاتلین امام حسین (ع)
۱۳۶	خطاب فاطمه مصر و انتقام گرفتن از قاتلین امام حسین (ع)
۱۳۷	امام حسن (ع) و شهادت آن حضرت
۱۳۸	امام سجاد (ع) و امام حسین (ع)
۱۳۸	پیروی از امامان امام سجاد (ع) و امام محمد باقر (ع)
۱۴۰	علم و حکمت امام محمد باقر (ع)
۱۴۱	در مورد امامان دیگر شیعه
۱۴۳	بخش دوم: مبانی فکری شیعه اسماعیلیه در آثار ناصر خسرو
۱۴۳	عصمت امام
۱۴۵	دلایل اسماعیلیه برای عصمت ائمه
۱۴۶	انتخاب امام از جانب خداوند
۱۴۷	امام خازن قرآن
۱۴۹	امام آگاه به علم تأویل
۱۵۱	مذهب شیعه و مسئله جبر و اختیار
۱۵۵	مذهب شیعه و مسئله قیاس
۱۵۶	امام صاحب سر
۱۵۶	امام کشتی نجات
۱۵۷	امام جانشین پیامبر (ص)
۱۵۸	شیعه واقعی
۱۵۹	شیعه و قیامت
۱۶۲	توجه به خرد و خردمندی

۱۶۵	بخش سوم: دیدگاه ناصر خسرو در مورد مذهب
۱۶۸	ناصر خسرو و مذهب شیعه اسماعیلی
۱۶۹	توجه به سلسله امامت مذهب شیعه و ضرورت وجود آن
۱۷۲	عقیده ناصر خسرو نسبت به مذاهب دیگر اسلام
۱۷۳	ناصر خسرو و فرقه کرامیان
۱۷۳	ناصر خسرو و فرقه مرجه
۱۷۴	ناصر خسرو و فرقه صوفیان
۱۷۶	عقیده ناصر خسرو نسبت به مذاهب غیر اسلام
	وحدت مذاهب از دیدگاه ناصر خسرو
	فصل دوم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها
۱۸۰	مقدمه
۱۸۳	نتیجه نهایی
۱۸۵	منابع و مآخذ

پژوهش حاضر همان طور که از عنوان آن پیداست از سویی در صدد ترسیم جایگاه امامان تشیع در اشعار ناصر خسرو قبادیانی می باشد و جلوه هایی از ستایش کسانی که حکیم ناصر خسرو قبادیانی در دیوان خود به نیکویی از آنان یاد کرده؛ و از سویی دیگر به بیان و شرح مبانی اعتقادات و اندیشه های تشیع می پردازد. در عین حال مبانی اندیشه های تشیع اسماعیلی را با مذهب دیگر مقایسه می کند و در پایان با آوردن دلیل منطقی و عقلی که فقه شیعه آن را پایه استدلال های خود قرار می دهد به رد مذاهب دیگر می پردازد.

از بعد مذهب، روش تحقیق، یک پژوهش توصیفی- تحلیلی محسوب می شود و از نظر اهداف یک تحقیق بنیادی نظری است. ابزار گردآوری اطلاعات، فیش و روش آن کتابخانه ای است.

در خصوص مسئله ی اصلی تحقیق نیز باید گفت مهمترین مسأله ای که بررسی آن ضروری به نظر می رسد همان دفاع از حقانیت مبانی شیعه و آوردن دلیل و منطق در دیوانش می باشد. در پایان این پژوهش نگارنده به این نتایج رسیده است که حکیم ناصر خسرو شاعری عدالت خواه و استبداد ستیز است، که با حاکمان ستمگر و سلاطین و اعیان و غزنوی به مبارزه بر می خیزد و پلیدی و بدی های آنان را آشکار می کند و در عین حال با هم عصران خود از معدود شاعرانی است که هیچ وقت برای دریافت صله از پادشاهان و اشراف و اعیان نکرده است. وی مدح را فقط در جهت تعالی اعتقادات خود قرار داده است و به عنوان یک روشنفکر و متفکر در جامعه ای که رو به انحطاط است تلاش می کند تا پایه های یک جامعه ی نوینی را که به عقیده او مذهب شیعه اسماعیلیه می باشد را پایه ریزی کند.